

Роз'яснення з питань атестації

Малишева О.П.

Головний спеціаліст Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

1. У 2008 році закінчила педагогічний університет ім. Драгоманова за спеціальністю вихователь дошкільної освіти. Працюю в дошкільному навчальному закладі 8 років. У цьому році проходжу чергову атестацію. Чи можу я отримати за результатами атестації кваліфікаційну категорію «спеціаліст другої категорії»?

Відповідно до пункту 4.1 Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 6 жовтня 2010 р. № 930 (із змінами) (далі – Типове положення), атестація на відповідність займаній посаді з присвоєнням кваліфікаційних категорій проводиться щодо педагогічних працівників, у тому числі й вихователів дошкільних навчальних закладів, які мають відповідну вищу педагогічну освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра.

Зокрема, пунктом 4.1 Типового положення визначено, що для присвоєння кваліфікаційної категорії вихователі дошкільних навчальних закладів повинні мати повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності дошкільна освіта, дошкільне виховання або мати дві освіти, одну з яких – неповну вищу педагогічну або базову педагогічну з цієї самої спеціальності, а другу – повну вищу педагогічну освіту за іншим фахом.

Враховуючи, що Ви маєте відповідну повну вищу педагогічну освіту, яка дає право працювати на посаді вихователя дошкільного навчального закладу, Ви можете атестуватися на присвоєння кваліфікаційних категорій, у тому числі й кваліфікаційної категорії «спеціаліст другої категорії».

2. Працюю у дошкільному навчальному закладі. Маю неповну вищу педагогічну освіту. Стаж роботи 30 років. У цьому році проходжу чергову атестацію. Звернулася до атестаційної комісії із заявою про присвоєння педагогічного звання «вихователь-методист». Чи повинна я готувати методичні розробки?

Типовим положенням передбачено присвоєння педагогічних звань педагогічним працівникам, які досягли високих показників у роботі.

Зокрема, пунктом 5.2 Типового положення встановлено, що педагогічне звання «вихователь-методист» може присвоюватися вихователям дошкільних навчальних закладів, які здійснюють науково-методичну і науково-дослідну

діяльність, мають власні методичні розробки, які пройшли апробацію та схвалені науково-методичними установами.

За таких підстав, якщо Ви відповідаєте вимогам, визначеним пунктом 5.2 Типового положення, за поданням керівника або педагогічної ради навчального закладу атестаційна комісія може присвоїти Вам звання «вихователь-методист».

Крім того, Типовим положенням (пункт 5.4) передбачено присвоєння педагогічного звання вихователям дошкільного навчального закладу, які мають базову або неповну вищу педагогічну освіту, якщо стаж їх педагогічної діяльності становить не менш як 8 років.

Слід зауважити, що Типовим положенням не передбачено подання педагогічним працівником до атестаційної комісії заяв про присвоєння педагогічного звання. Присвоєння педагогічних звань здійснюється лише за поданням керівника або педагогічної ради навчального закладу.

3. Загальний стаж моєї педагогічної діяльності 30 років. Третій рік працюю на посаді практичного психолога. Маю дві повні вищі педагогічні освіти за спеціальностями дошкільне виховання та практична психологія. Курси підвищення кваліфікації пройшла у 2009 році. За результатами атестації у 2010/2011 навчальному році присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії». У поточному навчальному році довантажили 0,5 ставки педагога-організатора. Як повинна здійснюватися оплата праці за навантаження на посаді педагога-організатора?

Питання оплати праці регулюються Кодексом законів про працю України (далі – КЗпП України) та іншими нормативно-правовими актами. Зокрема, статтею 96 КЗпП України встановлено, що посадові оклади службовцям установлює власник або уповноважений ним орган відповідно до посади і кваліфікації працівника. За результатами атестації власник або уповноважений ним орган має право змінювати посадові оклади службовцям у межах затверджених у встановленому порядку мінімальних і максимальних розмірів окладів на відповідній посаді.

Така ж норма міститься у пункті четвертому Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15 квітня 1993 р. № 102.

Тобто, визначити розмір оплати праці при довантаженні годинами на іншій посаді має власник або уповноважений ним орган. При цьому, головним критерієм, за яким визначається тарифний розряд такому працівнику, є рівень його кваліфікації.

Враховуючи, що ви багато років працюєте на педагогічних посадах, за результатами атестації на іншій посаді Вам присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», маєте дві повні вищі педагогічні освіти, які дають право працювати на посаді педагога-організатора, встановлення найнижчої кваліфікаційної категорії на цій посаді суперечить загально визнаним нормам трудового законодавства.

4. Чи має право атестаційна комісія навчального закладу встановити 9 тарифний розряд педагогічному працівнику, який має середню спеціальну освіту (закінчив педагогічне училище до введення в дію Закону України «Про освіту» за спеціальністю «Початкове навчання»)?

Статтею 39 Основ Законодавства Союзу РСР та союзних республік про народну освіту (в редакції Закону СРСР від 27.11.1985) встановлено, що середня спеціальна освіта отримується у технікумах, училищах та інших навчальних закладах, віднесених в установленому порядку до середніх спеціальних навчальних закладів.

Відповідно до статті 24 Закону України «Про вищу освіту» від 05 березня 2002 р. № 2984-III (із змінами) (далі – Закон), училища та технікуми віднесено до вищих навчальних закладів першого рівня акредитації, у яких здійснюється підготовка за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста.

Статтею 7 Закону визначено, що неповна вища освіта відповідає освітньо-кваліфікаційному рівню молодшого спеціаліста. Тобто, середня спеціальна освіта, здобута в училищах і технікумах на території СРСР, прирівнюється до неповної вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста.

Пунктом 4.11 Типового положення про атестацію педагогічних працівників встановлено, що педагогічним працівникам, які не мають повної вищої освіти, за результатами атестації встановлюються тарифні розряди.

Відповідно до Схеми тарифних розрядів посад педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів, наведеної у додатку 6 до наказу Міністерства освіти і науки України «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» від 26 вересня 2005 р. № 557 (із змінами), фахівцям, які не мають освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста (до введення в дію Закону України «Про освіту» — середньої спеціальної освіти), встановлюється 8 тарифний розряд.

Отже, якщо педагогічний працівник має середню спеціальну освіту, йому встановлюється 9 тарифний розряд.

5. Чи передбачені Типовим положенням випадки, коли при переході педагогічного працівника з однієї посади на іншу кваліфікаційна категорія не зберігається?

Так. Кваліфікаційна категорія не зберігаються за педагогічним працівником, який переходить працювати на посаду, на якій не передбачено присвоєння кваліфікаційних категорій, зокрема на посаду керівника гуртка, секції, студії, іншої форми гурткової роботи; майстра виробничого навчання; культорганізатора; акомпаніатора; екскурсовода; інструктора з туризму; помічника директора з режиму, старшого чергового з режиму, чергового з режиму у загальноосвітніх школах та професійних училищах соціальної реабілітації; асистента вчителя-реабілітолога; завідувача та консультанта психолого-медико-педагогічної консультації.

Згідно з пунктом 4 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.93 № 102, посадові оклади встановлюються керівниками навчальних закладів на основі діючих тарифних розрядів працівників відповідної кваліфікації з наступною атестацією.

При встановленні тарифного розряду враховуються освітній рівень працівника, професійна компетентність, педагогічний досвід, результативність та якість роботи, інші дані, які характеризують його професійну діяльність.

Як правило, педагогічному працівнику, який на попередній посаді за результатами атестації мав кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», при переході на посаду, на якій не передбачено присвоєння кваліфікаційних категорій, встановлюється найвищий тарифний розряд, передбачений на цій посаді. Наприклад, вчителю, який мав кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», при переході на посаду керівника гуртка керівник навчального закладу до наступної атестації має встановити найвищий тарифний розряд, передбачений на цій посаді, тобто десятий тарифний розряд.

У разі відновлення працівником роботи на посаді, на якій йому присвоювалися кваліфікаційні категорії, зберігається кваліфікаційна категорія, яку педагогічний працівник мав за результатами останньої атестації на цій посаді.

6. У загальноосвітній школі вчитель обслуговуючої праці за результатами атестації отримав вищу категорію (12-й розряд). У 2011 -

2012 н.р. педагогічне навантаження його складається з 18 годин обслуговуючої праці і 1 години гурткової роботи з крою та шиття у цій же школі із дівчатками у яких вона викладає. По якому розряду оплачується одна година гурткової роботи? Таке ж питання стосується і вчителів інших предметів, які мають по 1-2 години гурткової роботи в своїй школі по своєму фаху.

Питання оплати праці регулюються Кодексом законів про працю України (далі – КЗпП України) та іншими нормативно-правовими актами. Зокрема, статтею 96 КЗпП України встановлено, що посадові оклади службовцям установлює власник або уповноважений ним орган відповідно до посади і кваліфікації працівника. За результатами атестації власник або уповноважений ним орган має право змінювати посадові оклади службовцям у межах затверджених у встановленому порядку мінімальних і максимальних розмірів окладів на відповідній посаді.

Така ж норма міститься у пункті 4 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15 квітня 1993 р. № 102.

Тобто, визначити розмір оплати праці при довантаженні годинами на іншій посаді має власник або уповноважений ним орган. При цьому, головним критерієм, за яким визначається тарифний розряд такому працівнику, є рівень його кваліфікації.

Відповідно до пункту 4.11 Типового положення про атестацію педагогічних працівників (далі – Типове положення), керівникам гуртків, незалежно від рівня здобутої ними освіти, за результатами атестації встановлюються тарифні розряди. Згідно з додатком 8 до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557 «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ», керівникам гуртків можуть встановлюватися 8-10 тарифні розряди.

Враховуючи, що вчителю обслуговуючої праці атестаційною комісією присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», при довантаженні його годинами гурткової роботи власник або уповноважений ним орган має встановити найвищий тарифний розряд, передбачений на цій посаді, тобто десятий тарифний розряд. Встановлення педагогічному працівнику, який має кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» найнижчої кваліфікаційної категорії (тарифного розряду) на іншій посаді суперечить загальноновизнаним нормам трудового законодавства.

7. Маю дві повні вищі педагогічні освіти, одна з яких - логопед. У 2011 році перейшла на посаду логопеда. Маю вищу кваліфікаційну категорію

як вихователь спецгрупи та педагогічне звання "вихователь-методист". На посаді логопеда не атестувалася, стаж роботи 5,5 років. Яка кваліфікаційна категорія за мною зберігається, на яку кваліфікаційну категорію мені атестуватися як логопеду?

За нормою пункту 3.22 Типового положення, починаючи з 30 грудня 2010 року, за педагогічними працівниками, які переходять на роботу з одного навчального закладу до іншого, за наявності відповідної фахової освіти зберігаються присвоєні кваліфікаційні категорії (тарифні розряди) до наступної атестації. Кваліфікаційна категорія зберігається як при переході з одного навчального закладу до іншого, так і при переході з однієї посади на іншу у цьому самому закладі.

Як зазначено у роз'ясненні на попереднє запитання, встановлення найнижчої кваліфікаційної категорії (тарифного розряду) педагогічному працівнику високої кваліфікації, який має відповідну фахову освіту і переходить працювати на іншу педагогічну посаду, суперечить загальновизнаним нормам трудового законодавства.

Отже, якщо на посаді вихователя спецгрупи Вам за результатами атестації присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», при переході на посаду логопеда у цьому ж закладі за Вами має зберігатися присвоєна кваліфікаційна категорія до наступної атестації.

Під час наступної чергової атестації атестаційна комісія може прийняти рішення про відповідність кваліфікаційній категорії «спеціаліст вищої категорії», яку Ви мали за результатами попередньої атестації. Також може бути прийнято рішення про зниження кваліфікаційної категорії, якщо Ви не будете відповідати вимогам, встановленим для присвоєння цієї кваліфікаційної категорії. Головним критерієм при цьому має бути відповідність працівника вимогам, встановленим пунктами 4.3. - 4.6. Типового положення.

8. Чи поширюється кваліфікаційна категорія "спеціаліст вищої категорії" та педагогічне звання "викладач-методист", які я отримала за результатами атестації у 2009 р. за основним місцем роботи в музичній школі (стаж - 32 роки), на моє навантаження у гімназії, де я 11 років працюю за сумісництвом. В обох навчальних закладах викладаю предмети згідно фаху за дипломом. Пройшла курси підвищення кваліфікації в ОШПО у 2012 р.

Відповідно до пункту 3.18 Типового положення, педагогічні працівники, які працюють у навчальних закладах за сумісництвом або на умовах строкового трудового договору, атестуються на загальних підставах.

Така сама норма існувала у Типовому положенні, яке втратило чинність. Зокрема, пунктом 2.3 було визначено, що педагогічні працівники, для яких навчально-виховні заклади не є основним місцем роботи, атестуються на загальних підставах. Тобто, норма, яка існувала у попередньому Типовому положенні не змінилася.

Необхідно зауважити, що правила, визначені у Типовому положенні, застосовуються лише щодо педагогічних працівників, які атестуються після набрання ним чинності, тобто після 30 грудня 2010 року. За педагогічними працівниками, які атестувалися раніше, зберігаються присвоєні за результатами попередніх атестацій кваліфікаційні категорії та педагогічні звання до наступної атестації.

Педагогічні працівники, які обіймають за основним місцем роботи та у навчальному закладі, де вони працюють за сумісництвом, різні педагогічні посади, атестуються на кожній із займаних посад.

9. Чи необхідно у поточному навчальному році атестувати педагогічних працівників, які проходять чергову атестацію, на відповідність раніше присвоєним педагогічним званням? Чи потрібно у зв'язку із внесенням змін до Типового положення скласти окремі списки для атестації працівників на підтвердження педагогічних звань?

У зв'язку із внесенням змін до Типового положення про атестацію педагогічних працівників (далі – Типове положення), всі працівники, які мають педагогічні звання, повинні під час своєї чергової атестації також атестуватися на відповідність раніше присвоєним педагогічним званням. Атестація на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню здійснюється, як правило, не рідше одного разу на п'ять років.

У поточному навчальному році всі включені до списку осіб для проходження чергової атестації працівники, які мають педагогічні звання, повинні також атестуватися на відповідність раніше присвоєним педагогічним званням. Скласти окремі списки працівників, які атестуються на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню, не потрібно.

Слід зауважити, що Типове положення не передбачає подання педагогічним працівником до атестаційної комісії заяв про присвоєння педагогічного звання. Не потрібно також подавати заяву про атестацію на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню. Присвоєння педагогічних звань здійснюється лише за поданням керівника або педагогічної ради навчального закладу. Для атестації на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню достатньо включити працівника до списку осіб для проходження чергової атестації.

10. Чи повинні учителі (викладачі), які атестуються на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню «учитель-методист» («викладач-методист») готувати кожні п'ять років нові методичні розробки?

Типовим положенням передбачено присвоєння педагогічних звань педагогічним працівникам, які досягли високих показників у роботі.

Зокрема, пунктом 5.2 Типового положення визначено, що педагогічні звання «учитель-методист», «викладач-методист» можуть присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», здійснюють науково-методичну і науково-дослідну діяльність, мають власні методичні розробки, які пройшли апробацію та схвалені науково-методичними установами або професійними об'єднаннями викладачів професійно-технічних та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, закладів післядипломної освіти.

Вимога про обов'язкову підготовку власних методичних розробок педагогічними працівниками, які атестуються на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню, Типовим положенням не передбачена. Тобто, атестаційною комісією при атестації вчителя, який має педагогічне звання «учитель-методист» і у міжатестаційний період не підготував нових методичних розробок, може бути прийнято рішення про його відповідність раніше присвоєному педагогічному званню, якщо він продовжує здійснювати науково-методичну і науково-дослідну діяльність, але не запровадив нових методичних розробок, які були б схвалені науково-методичними установами.

11. За наслідками попередньої атестації у 2007 році педагогічному працівнику присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» та педагогічне звання "старший вчитель". За міжатестаційний період працівник суттєво знизив рівень професійної діяльності. Чи має право керівник навчального закладу порушити клопотання про зниження такому працівнику кваліфікаційної категорії до рівня кваліфікаційної категорії «спеціаліст першої категорії» і комісія якого рівня може прийняти таке рішення?

Оскільки педагогічний працівник останній раз атестувався у 2007 році, він повинен у поточному навчальному році проходити чергову атестацію. Враховуючи, що керівником навчального закладу у минулому навчальному році не було порушено клопотання про позачергову атестацію працівника, який знизив рівень професійної діяльності, у поточному навчальному році він на загальних підставах має бути включеним до списку осіб, які підлягають черговій атестації.

До 1 березня 2012 року керівнику навчального закладу слід подати до атестаційної комісії характеристику діяльності педагогічного працівника у міжатестаційний період, у якій необхідно дати оцінку виконання педагогічним працівником посадових обов'язків, навести відомості про його професійну підготовку, творчі та організаторські здібності, ініціативність, компетентність, організованість, морально-психологічні якості, дані про участь у роботі методичних об'єднань тощо. Якщо керівник вважає, що педагогічний працівник не відповідає раніше присвоєній кваліфікаційній категорії, він має зазначити про це у характеристиці. Характеристика має бути неупередженою, об'єктивною, містити лише достовірні та перевірені дані.

Атестаційна комісія навчального закладу (атестаційна комісія I рівня) за результатами вивчення педагогічної діяльності вчителя, у разі підтвердження даних про суттєве зниження ним рівня професійної діяльності, може ухвалити рішення про невідповідність працівника раніше присвоєній кваліфікаційній категорії «спеціаліст вищої категорії».

Оскільки присвоєння кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії» належить до компетенції атестаційної комісії відділу освіти (атестаційна комісія II рівня), прийняти рішення про відповідність (невідповідність) працівника цій кваліфікаційній категорії може лише атестаційна комісія II рівня.

За таких підстав, атестаційна комісія I рівня має порушити клопотання перед атестаційною комісією II рівня про визнання вчителя таким, що не відповідає кваліфікаційній категорії «спеціаліст вищої категорії» та про присвоєння йому кваліфікаційної категорії «спеціаліст першої категорії».

12. Які вимоги до присвоєння педагогічного звання "старший учитель". Чи потрібно мати для цього друковані роботи? Чи може адміністрація закладу відмовити в розгляді заяви, мотивуючи їх відсутність?

Відповідно до пункту 5.3 Типового положення, педагогічне звання «старший учитель» може присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційні категорії «спеціаліст вищої категорії» або «спеціаліст першої категорії» та досягли високого професіоналізму в роботі, систематично використовують передовий педагогічний досвід, беруть активну участь у його поширенні, надають практичну допомогу іншим педагогічним працівникам.

У Типовому положенні не міститься вимоги про необхідність підготовки претендентом на присвоєння педагогічного звання «старший учитель» друкованих праць з теорії та методики організації навчально-виховного процесу або з інших питань.

Необхідно враховувати також, що Типове положення не передбачає подання педагогічним працівником до атестаційної комісії заяв про присвоєння педагогічного звання. Присвоєння педагогічних звань здійснюється лише за поданням керівника або педагогічної ради навчального закладу.

13. У 1987 році закінчила педагогічне училище. Працювала вчителем початкових класів. У 2007 році закінчила університет за спеціальністю початкове навчання, але була переведена на посаду вчителя математики і атестувалася на кваліфікаційну категорію «спеціаліст». У 2010 році отримала другу повну вищу освіту за спеціальністю математика і у цьому ж році за результатами атестації на посаді вчителя математики присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст другої категорії». У поточному навчальному році переведена на посаду вчителя початкових класів, але оплату праці здійснюють як спеціалісту за 9 тарифним розрядом. Курси підвищення кваліфікації на посаді вчителя початкових класів уже пройшла. Стаж на посаді вчителя початкових класів – 9 років, на посаді вчителя математики – 6 років. Чи повинні були залишити мені кваліфікаційну категорію, яку я мала на посаді вчителя математики при переході на посаду вчителя початкових класів?

Відповідно до пункту 3.22 Типового положення, за педагогічними працівниками, які переходять на роботу з одного навчального закладу до іншого, а також на інші педагогічні посади у цьому самому закладі, зберігаються присвоєні кваліфікаційні категорії (тарифні розряди) та педагогічні звання до наступної атестації.

Пункт 3.22 введено до Типового положення з метою соціального захисту педагогічних працівників, які тривалий час працювали на педагогічних посадах, досягли високого рівня професіоналізму та перейшли працювати на інші педагогічні посади. Позбавлення працівника кваліфікаційної категорії, яку він досягнув протягом багатьох років роботи на педагогічних посадах, і встановлення йому найнижчої кваліфікаційної категорії «спеціаліст» суперечить загально визнаним нормам трудового законодавства.

За таких підстав, при переході з посади вчителя математики на посаду вчителя початкових класів, відповідно до пункту 3.22 Типового положення, до наступної атестації за вами необхідно було зберегти кваліфікаційну категорію «спеціаліст другої категорії», яка була присвоєна на посаді вчителя математики.

14. Чи зберігається кваліфікаційна категорія при переході педагогічного працівника з посади методиста на педагогічну посаду до навчального закладу?

Відповідно до пункту 3.22. Типового положення про атестацію педагогічних працівників, при переході педагогічного працівника з методичної установи на педагогічні посади до навчального закладу за ним зберігається присвоєна раніше кваліфікаційна категорія до наступної атестації.

Тобто, якщо працівнику на посаді методиста районного (міського) методичного кабінету (центру) присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», то при переході на педагогічну посаду до навчального закладу за ним до наступної атестації зберігається зазначена кваліфікаційна категорія.

При наступній атестації такого працівника атестаційною комісією може бути прийнято рішення про його відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії «спеціаліст вищої категорії» або про невідповідність працівника раніше присвоєній кваліфікаційній категорії «спеціаліст вищої категорії» та про присвоєння кваліфікаційної категорії «спеціаліст першої категорії», «спеціаліст другої категорії» чи «спеціаліст».

При присвоєнні кваліфікаційної категорії слід керуватися вимогами, встановленими пунктами 4.3 - 4.6 Типового положення.

15. Чи може педагогічний працівник атестуватися за двома посадами одночасно: педагог організатор та вчитель початкових класів? Як оформити атестаційний лист у такому випадку?

Відповідно до пункту 3.18 Типового положення, при суміщенні працівниками педагогічних посад в одному навчальному закладі їх атестація здійснюється з кожної із займаних посад.

Атестація педагогічних працівників здійснюється, як правило, один раз на п'ять років. Педагогічний працівник, який у рік чергової атестації суміщає педагогічні посади, тобто поряд з своєю основною роботою виконує додаткову роботу за іншою педагогічною посадою, проходить атестацію з кожної із займаних посад.

Типовим положенням передбачено також, що за заявою працівника або за поданням керівника чи педагогічної ради начального закладу може проводитися позачергова атестація. Тобто, атестація працівника, який суміщає педагогічні посади, може проводитися, як одночасно, так і в різні терміни.

Доцільно синхронізувати атестаційні процедури працівника, який обіймає дві або більше посад у одному навчальному закладі, проводячи їх одночасно.

На педагогічних працівників, які суміщають педагогічні посади, атестаційні листи оформляються окремо на відповідність кожній із займаних посад.

16. Чи потрібно подавати методичні розробки на схвалення вченою радою інституту післядипломної освіти педагогічним працівникам, які атестуються на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню "учитель-методист", "педагог-організатор-методист", "практичний психолог-методист", "керівник-гуртка-методист"?

Типовим положенням передбачено присвоєння педагогічних звань педагогічним працівникам, які досягли високих показників у роботі.

Зокрема, пунктом 5.2 Типового положення визначено, що педагогічні звання "учитель-методист", "педагог-організатор-методист", "практичний психолог-методист", "керівник-гуртка-методист" можуть присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» (для педагогічного звання «керівник гуртка-методист» – найвищий тарифний розряд), здійснюють науково-методичну і науково-дослідну діяльність, мають власні методичні розробки, які пройшли апробацію та схвалені науково-методичними установами або професійними об'єднаннями викладачів професійно-технічних та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, закладів післядипломної освіти.

Вимога про обов'язкову підготовку власних методичних розробок педагогічними працівниками, які атестуються на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню, Типовим положенням не передбачена. Тобто, атестаційною комісією при атестації педагогічного працівника, який має педагогічне звання ("учитель-методист", "педагог-організатор-методист", "практичний психолог-методист", "керівник-гуртка-методист") і у міжатестаційний період не підготували нових методичних розробок, може бути прийнято рішення про його відповідність раніше присвоєному педагогічному званню, якщо він продовжує здійснювати науково-методичну і науково-дослідну діяльність, але не запровадив нових методичних розробок, які були б схвалені науково-методичними установами.

17. Чи обов'язкове дотримання послідовності у встановленні тарифних розрядів майстрам виробничого навчання?

Типове положення не містить вимоги про послідовність у присвоєнні тарифних розрядів.

Відповідно до пункту 4.11 Типового положення, при встановленні тарифного розряду враховуються освітній рівень працівника, професійна компетентність, педагогічний досвід, результативність та якість роботи, інші дані, які характеризують його професійну діяльність.

18. Просимо дати роз'яснення щодо пункту 3.20 Типового положення. Які курси має пройти вчитель, який викладає кілька навчальних дисциплін, зокрема математику, фізику та інформатику. За дипломом: вчитель математики. Чи поширюється кваліфікаційна категорія на педагогічне навантаження вчителя, який викладає предмети варіативної складової змісту загальної середньої освіти?

Вчитель, який викладає два або більше навчальні предмети (дисципліни) має атестуватися з предмета (предметів), який він викладає за спеціальністю. Присвоєна за результатами атестації кваліфікаційна категорія буде поширюватися на все педагогічне навантаження вчителя, якщо він пройшов курси підвищення кваліфікації з навчальних дисциплін інваріантної складової змісту загальної середньої освіти, які він викладає, як це передбачено пунктом 3.20 Типового положення.

Якщо вчитель, крім предмета за спеціальністю викладає навчальні дисципліни варіативної складової, присвоєна кваліфікаційна категорія також поширюється на це педагогічне навантаження. При цьому, вимоги щодо проходження курсів підвищення кваліфікації з цих навчальних дисциплін Типовим положенням не пред'являються.

Вчитель математики, який крім математики викладає інформатику та фізику, має проходити підвищення кваліфікації з цих трьох навчальних дисциплін за інтегрованими програмами.

Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20 грудня 2011 року № 1473 доручено Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, закладам післядипломної педагогічної освіти забезпечити підвищення кваліфікації вчителів та викладачів, які мають педагогічне навантаження з кількох предметів, за інтегрованими програмами.

19. У 1981 році отримала повну вищу педагогічну освіту, за фахом вчитель біології. З 1996 року працюю в школі вчителем хімії. На цій посаді атестувалася у 2005 та у 2010 роках. За результатами останньої атестації мені підтверджено кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії». У листопаді 2010 року звільнилася з роботи у зв'язку з виходом на пенсію, але через три дні відновила роботу на тій же посаді, у тому ж навчальному закладі. Після повернення на роботу мені повідомили, що я втратила кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії» та повинна у 2012/2013 навчальному році атестуватися і за результатами атестації мені буде встановлено кваліфікаційну категорію «спеціаліст».

Чи правомірні дії посадових осіб органу управління освітою?

Повідомляємо, що Типове положення про атестацію педагогічних працівників (далі – Типове положення) набрало чинності 30 грудня 2010 року і його норми можуть застосовуватися лише до тих працівників, яких прийнято на роботу після набрання ним чинності, а також які атестуватимуться після 30 грудня 2010 року.

Враховуючи, що Ви після короткотривалої перерви повернулися на роботу до набрання чинності новим Типовим положенням, порядок збереження за Вами кваліфікаційної категорії має вирішуватися за нормами, встановленими Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників України, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 20 серпня 1993 року (зі змінами) № 310. Зокрема, пунктом 3.2 цього Типового положення було встановлено, що кваліфікаційні категорії втрачають чинність, якщо вони не підтверджені атестаційною комісією протягом п'яти років з дня їх встановлення, тобто є чинними протягом п'яти років після їх присвоєння (підтвердження).

Та обставина, що ви звільнилися з роботи, а через три дні повернулися до педагогічної діяльності, не перериває перебігу строку дії кваліфікаційної категорії, тобто Ваша чергова атестація відбудеться у 2014/2015 навчальному році. До цього часу за Вами має зберігатися кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», яка була підтверджена атестаційною комісією у 2010 році.

Чинним Типовим положенням не встановлено жодної норми, яка б давала підстави для встановлення Вам кваліфікаційної категорії «спеціаліст» після відновлення роботи на педагогічній посаді.

Не відповідають вимогам Типового положення твердження про неможливість присвоєння (підтвердження) Вам кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії» у зв'язку з відсутністю відповідної освіти на посаді вчителя хімії.

Пунктом 4.10 Типового положення визначено, що педагогічні працівники з повною вищою педагогічною освітою, які до набрання чинності Законом “Про загальну середню освіту” (далі - Закон) працювали й продовжують працювати у навчальних закладах не за фахом, атестуються на відповідність займаній посаді з присвоєнням кваліфікаційних категорій та педагогічних звань як такі, що мають відповідну освіту. Ця норма базується на правилах, встановлених статтею 48 Закону.

Враховуючи, що Ви працюєте на посаді вчителя хімії з 1996 року, а Закон набрав чинності в 1999 році, Ви вважаєтеся такою, що маєте відповідну освіту для викладання цієї навчальної дисципліни, і Вам за результатами атестації можуть присвоюватися кваліфікаційні категорії.

20. Просимо дати роз'яснення, якими комісіями атестуються практичні психологи системи освіти на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії". Санаторна школа-інтернат, де я працюю, підпорядкована Головному управлінню освіти і науки облдержадміністрації.

Атестація педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів на відповідність займаній посаді, у тому числі практичних психологів, здійснюється атестаційними комісіями, створеними у навчальних закладах (атестаційні комісії I рівня). У Типовому положенні не передбачено будь-яких винятків при атестації практичних психологів.

Відповідно до пункту 2.12 Типового положення, атестаційні комісії I рівня атестують працівників на відповідність займаній посаді та уповноважені присвоювати (атестувати на відповідність раніше присвоєним) їм кваліфікаційні категорії «спеціаліст», «спеціаліст другої категорії», «спеціаліст першої категорії».

Питання про присвоєння педагогічному працівнику, у тому числі й практичному психологу, кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії» розглядається атестаційною комісією I рівня та у разі позитивного розгляду цього питання, порушується клопотання перед атестаційною комісією вищого рівня про присвоєння (відповідність раніше присвоєній) кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії».

Враховуючи, що навчальний заклад у якому Ви працюєте, підпорядкований Головному управлінню освіти і науки облдержадміністрації, клопотання атестаційної комісії навчального закладу має направлятися до атестаційної комісії Головного управління освіти і науки облдержадміністрації, тобто до комісії III рівня.

21. Як атестується методист районного (міського) методичного кабінету з психологічної служби, якщо він за сумісництвом працює практичним психологом загальноосвітнього навчального закладу? Комісія якого рівня у такому випадку приймає рішення про присвоєння практичному психологу навчального закладу педагогічного звання «практичний психолог-методист»?

Відповідно до пункту 2.13 Типового положення, методисти районних (міських) методичних кабінетів з психологічної служби атестуються на

відповідність займаній посаді та на присвоєння кваліфікаційних категорій «спеціаліст», «спеціаліст другої категорії», «спеціаліст першої категорії» атестаційними комісіями районних (міських) відділів освіти.

Питання про присвоєння методисту районного (міського) методичного кабінету з психологічної служби кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії» розглядається атестаційною комісією районного (міського) відділу освіти та у разі позитивного розгляду цього питання, порушується клопотання перед атестаційною комісією управління освіти і науки облдержадміністрації про присвоєння (відповідність раніше присвоєній) кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії».

Пунктом 3.18 Типового положення визначено, що педагогічні працівники, які працюють у навчальних закладах за сумісництвом, атестуються на загальних підставах. Тобто, якщо крім посади методиста Ви обіймаєте посаду практичного психолога навчального закладу, слід атестуватися окремо на кожній з посад. При цьому, практичний психолог навчального закладу атестується за правилами, встановленими для атестації працівників навчальних закладів.

Педагогічне звання «практичний психолог-методист» практичному психологу навчального закладу, відповідно до пункту 2.13 Типового положення, присвоюється атестаційною комісією районного (міського) відділу освіти (комісія II рівня).

22. Прокоментуйте пункт 3.8 Типового положення, зокрема речення "Рішення атестаційної комісії приймаються простою більшістю голосів присутніх на засіданні її членів".

Проста більшість голосів – отримання за рішення, яке поставлено на голосування, більше половини голосів членів атестаційної комісії, які брали участь у голосуванні. Наприклад, якщо у голосуванні брали участь вісім членів комісії, з яких п'ять проголосували за рішення, яке поставлено на голосування, воно вважається прийнятим.

Крім того, у різних галузях права (конституційному, виборчому, цивільному), політології, а також у розмовно-побутовій лексиці розрізняються категорії абсолютної більшості, відносної більшості, та кваліфікованої більшості.

23. У зв'язку із змінами, внесеними до пункту 3.8 Типового положення, як тепер здійснюється голосування членів атестаційної комісії?

Типове положення не містить вимоги до форми голосування членів атестаційної комісії. Поставлені на голосування рішення атестаційної комісії можуть прийматися, як відкритим, так і таємним голосуванням.

При відкритому голосуванні не приховується, як проголосував той або інший член атестаційної комісії. При таємному голосуванні, навпаки, вживаються заходи, щоб ця інформація була недоступна.

24. Маю повну вищу педагогічну освіту за спеціальністю українська мова і література, але тривалий час працювала вчителем початкових класів. У 2009 році за результатами атестації присвоєно кваліфікаційну категорію "спеціаліст II категорії". З вересня 2011 року перейшла працювати на посаду вчителя української мови і літератури. Чи зберігається у такому випадку за мною кваліфікаційна категорія "спеціаліст II категорії" і якщо зберігається, то на який термін?

Відповідно до пункту 3.22 Типового положення, за педагогічними працівниками, які переходять на роботу з одного навчального закладу до іншого, а також на інші педагогічні посади у цьому самому закладі, зберігаються присвоєні кваліфікаційні категорії (тарифні розряди) та педагогічні звання до наступної атестації. Така норма застосовується з дня набрання чинності Типовим положенням, тобто з 30 грудня 2010 року.

Враховуючи, що Ви маєте відповідну педагогічну освіту, необхідну для зарахування на посаду вчителя української мови і літератури, за Вами зберігається кваліфікаційна категорія «спеціаліст II категорії» до наступної атестації.

25. Чи правомірно встановили кваліфікаційну категорію «спеціаліст» вчителю математики, який у 2006 році звільнився з роботи у зв'язку з виходом на пенсію, а у вересні 2010 року відновив роботу на посаді вчителя математики. Перед виходом на пенсію мав кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії».

Рішення про встановлення вчителю кваліфікаційної категорії «спеціаліст» є необґрунтованим та таким, що суперечить вимогам Типового положення про атестацію педагогічних працівників України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 20.08.93 № 310, яке було чинним на час повернення вчителя на роботу до школи.

Відповідно до пункту 5.10. Типового положення, педагогічним працівникам, які припинили педагогічну діяльність у зв'язку з виходом на пенсію, у випадках відновлення ними роботи за фахом у навчальних закладах зберігається кваліфікаційна категорія, педагогічне звання, набуті раніше,

чинність яких продовжується не більше ніж на один рік з наступною атестацією на загальних підставах.

З набранням чинності Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 № 930, діє норма (п. 3.17), відповідно до якої, за працівниками, які перервали роботу на педагогічній посаді (незалежно від тривалості перерви у роботі), зберігаються присвоєні за результатами останньої атестації кваліфікаційні категорії та педагогічні звання. Атестація таких працівників здійснюється не пізніше ніж через два роки після прийняття їх на роботу.

За таких підстав, при прийомі на роботу у вересні 2010 року вчителю математики мали встановити кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії» з наступною атестацією у встановлений Типовим положенням строк.

26. Після закінчення у 1984 році Ленінградського військового інституту фізичної культури і спорту до 2010 року працював викладачем (старшим викладачем) кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації. У 2010 році перейшов працювати на посаду вчителя фізичної культури до ліцею з посиленою військовою і фізичною підготовкою. При прийомі на роботу встановлено кваліфікаційну категорію «спеціаліст» і оплата праці здійснюється за 9 тарифним розрядом. Чи справедливо мені встановили найнижчу кваліфікаційну категорію і на яку категорію я можу атестуватися під час атестації на посаді вчителя?

До повноважень атестаційних комісій належить лише розгляд питань про атестацію педагогічних працівників на відповідність займаним посадам, а також питань щодо присвоєння за результатами атестацій кваліфікаційних категорій (тарифних розрядів) та педагогічних звань.

Питання, пов'язані з визначенням розміру оплати праці при прийомі на роботу працівників, регулюються Кодексом законів про працю України (далі – КЗпП України) та іншими нормативно-правовими актами. Зокрема, статтею 96 КЗпП України встановлено, що посадові оклади службовцям установлює власник або уповноважений ним орган відповідно до посади і кваліфікації працівника. За результатами атестації власник або уповноважений ним орган має право змінювати посадові оклади службовцям у межах затверджених у встановленому порядку мінімальних і максимальних розмірів окладів на відповідній посаді. Така ж норма міститься у пункті четвертому Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15 квітня 1993 року № 102.

Тобто, визначити розмір оплати праці при прийомі на роботу педагогічного працівника має власник або уповноважений ним орган. При цьому, головним критерієм, за яким визначається тарифний розряд такому працівнику, є рівень його кваліфікації.

Не допускається при прийомі на педагогічні посади встановлення найнижчого тарифного розряду спеціалістам, які мають високу кваліфікацію. Зокрема, не може бути встановлено найнижчий тарифний розряд науково-педагогічному працівнику вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації з великим досвідом викладацької роботи, якого прийнято на посаду вчителя загальноосвітнього навчального закладу.

Пунктом 4.9 Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06 жовтня 2010 року № 930 (із змінами), визначено, що науково-педагогічні працівники вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, які перейшли на педагогічні посади, атестуються на присвоєння кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії» за наявності не менше восьми років стажу науково-педагогічної діяльності.

За таких підстав, за результатами атестації на посаді вчителя фізичної культури Вам може бути присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії». Критерієм для присвоєння кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії» є відповідність працівника вимогам, встановленим пунктом 4.6 Типового положення.

27. Працювала у вищому навчальному закладі III-IV рівнів акредитації, маю науковий ступінь кандидата наук та вчене звання доцента, стаж роботи у ВНЗ 10 років. На яку кваліфікаційну категорію можу претендувати у разі переходу на посаду викладача тієї ж дисципліни до технікуму або якщо буду працювати у технікумі за сумісництвом? Маю методичні та наукові праці з напряму роботи.

Як зазначено у відповіді на попереднє запитання, визначення розміру оплати праці при прийомі на роботу працівника установлює власник або уповноважений ним орган відповідно до його кваліфікації у межах затверджених у встановленому порядку мінімальних і максимальних розмірів окладів на відповідній посаді.

Керівник навчального закладу (органу управління освітою) при прийомі на посаду викладача технікуму фахівця, який до цього десять років працював викладачем аналогічної навчальної дисципліни у вищому навчальному закладі III-IV рівнів акредитації і який має науковий ступінь та вчене звання, вправі встановити йому найвищий тарифний розряд, передбачений на цій посаді, тобто 12 тарифний розряд.

При атестації на педагогічній посаді йому може бути присвоєна будь-яка кваліфікаційна категорія, у тому числі й кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», як це передбачено пунктом 4.7 Типового положення.

За таких же умов здійснюється оплата праці та атестація працівників, які працюють у навчальних закладах за сумісництвом. Відповідно до пункту 3.18 Типового положення, педагогічні працівники, які працюють у навчальних закладах за сумісництвом або на умовах строкового трудового договору, атестуються на загальних підставах.

28. Працюю вчителем фізики у ліцеї. У 1995 році закінчив Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», педагогічної освіти не маю. З 1998 року працюю вчителем фізики: спочатку за сумісництвом у загальноосвітній школі, а з 2001 року – постійно у ліцеї. У 2001 році я переміг у міському конкурсі «Вчитель року», нагороджений грамотою Міністерства, маю переможців учнівських олімпіад II та III етапів. Останній раз атестувався у 2007 році, присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії». Чи можу я атестуватися на присвоєння кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії»?

Відповідно до пункту 4.10 Типового положення, педагогічні працівники з повною вищою педагогічною або іншою повною вищою освітою, які до набрання чинності Законом України “Про загальну середню освіту” (далі - Закон) працювали й продовжують працювати у навчальних та інших закладах не за фахом, атестуються на відповідність займаній посаді з присвоєнням кваліфікаційних категорій та педагогічних звань як такі, що мають відповідну освіту.

Враховуючи, що Ви працюєте на посаді вчителя фізики з 1998 року, а Закон набрав чинності у 1999 році, Ви вважаєтеся таким, що маєте відповідну освіту для викладання цієї навчальної дисципліни і за результатами атестації Вам можуть присвоюватися кваліфікаційні категорії.

Оскільки за результатами попередньої атестації Вам присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст першої категорії», Ви можете атестуватися на присвоєння кваліфікаційної категорії «спеціаліст вищої категорії». Критерієм для присвоєння цієї кваліфікаційної категорії є відповідність працівника вимогам, встановленим пунктом 4.6 Типового положення.

29. Чи може педагогічний працівник відмовитися від чергової атестації?

Ні, не може. Статтею 27 Закону України «Про загальну середню освіту» встановлено, що атестація педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів є обов'язковою і здійснюється, як правило, один раз на п'ять років. Такі ж вимоги щодо обов'язковості атестації містяться у Законах «Про дошкільну освіту» (ст. 32), «Про професійно-технічну освіту» (ст. 45), «Про позашкільну освіту» (ст. 25), «Про вищу освіту» (ст. 48). Пунктом 1.5. Типового положення також визначено, що атестація педагогічних працівників є обов'язковою.

Відповідно до пунктів 3.1 та 3.2 Типового положення, керівник закладу щорічно на початку навчального року подає до атестаційної комісії списки педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації. Атестаційна комісія затверджує ці списки та визначає графік проведення атестації працівників. З огляду на викладене, згода педагогічного працівника для проходження чергової атестації не потрібна.

Водночас, пунктами 3.15 та 3.16 Типового положення передбачено випадки, коли атестація може бути перенесена або відстрочена. Зокрема, атестація працівника може бути перенесена на один рік у разі його тривалої непрацездатності або при переході у рік проведення чергової атестації на роботу до іншого навчального закладу та з інших поважних причин. Чергова атестація педагогічних працівників, які поєднують роботу з навчанням у вищих навчальних закладах за напрямками (спеціальностями) педагогічного профілю, за їх згодою може бути відстрочена до закінчення навчання.

30. Як атестуються вихователі дошкільних навчальних закладів, які закінчили однорічні педагогічні класи?

Згідно з додатком 4 до Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.93 № 102, освіта педагогічних працівників, які закінчили однорічні педагогічні класи після 31 серпня 1961 року, прирівнюється до середньої спеціальної освіти (після набрання чинності Законом України «Про освіту – неповна вища освіта»).

Пунктом 4.11 Типового положення встановлено, що педагогічним працівникам, які не мають повної вищої освіти за результатами атестації встановлюються тарифні розряди. Така ж норма містилася у пункті 2.2 Типового положення про атестацію педагогічних працівників України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 20 серпня 1993 р. № 310 (зі змінами), яке нині втратило чинність.

Відповідно до Схеми тарифних розрядів посад керівних та педагогічних працівників дитячих дошкільних навчальних закладів усіх типів і найменувань (додаток 9 до наказу Міністерства освіти і науки України «Про

впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ» від 26.09.2005 р. № 557), вихователям, які не мають освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста (до введення в дію Закону України "Про освіту" - середньої спеціальної освіти), встановлюється 8 тарифний розряд.

За таких підстав, за результатами атестації педагогічним працівникам, які закінчили однорічні педагогічні класи, може встановлюватися 9 тарифний розряд.